

Proustas yra parašęs esė, kurioje niūriam, pavydžiam ir nepatenkintam jaunuoliui mėgino sugražinti šypsena. Vaikiną pavaizdavo po pietų tebesėdintį prie stalo tėvų bute, prislėgtu žvilgsniu žvelgiantį į kairėje ant staltiesės gulintį peilį, nebaigto maisto likučius, bespalvį mėsos pjausnį, suglamžytą staltiesę. Pakėlęs žvilgsnį, valgomojo gale išvystų mezgančią motiną, o ant bufeto, šalia ypatingomis progomis atidaromo brendžio butelio, susirangiusią katę. Vaizdo nykumas neatitinka jauno žmogaus polinkio gražiems prabangiems daiktams, kuriems įsigyti neturi pinigų. Proustas įsivaizduoja jaunojo esteto bjaurėjimąsi šiuo buržuaziniu interjeru lyginant jį su muziejuose ir katedrose matytomis grožybėmis. Jaunuolis pavydi bankininkams, turintiems pakankamai lėšų deramai išpuošti namus, kur visi daiktai yra meno kūriniai – pradedant anglies žnyplėmis židinyje ir baigiant durų rankenomis.

Norėdamas pabėgti iš namų nykumos, bet neturėdamas galimybių pirmuoju traukiniu išvykti Olandiją ar Italiją, jaunas žmogus gali eiti į Luvrą ir bent jau akims suruošti puotą įstabiais vaizdais: Veronese' s nutapytais rūmais, Claude' o (Monet) uostais ir Van Dycko prabangaus gyvenimo scenomis.

Sugraudintas jaunuolį apėmusio liūdesio, nežymiai keisdamas muziejaus lankymo trajektoriją, Proustas pasiūlo radikaliai keisti gyvenimą. Tad, užuot leidęs skubėti į Claude' o ir Veronese' s sales, parodo kitą kelią – į galerijas su Jeano-Batist' o Chardino darbais.

Pasirinkimas gali atrodyti keistas, mat Chardinas nevaizdavo nei uostų, nei princų, nei rūmų. Jis tapė dubenis su vaisiais, ašočius, kavinukus, duonos kepalus, peilius, vyno taures ir mėsos gabalus. Mėgo vaizduoti virtuvės reikmenis – ne tik dailius šokolado indelius, bet ir druskines bei kiaurasamčius. Ir jo žmonės neturėjo nieko herojiško – vienas skaito knygą, kitas stato kortų namelį, štai moteris, iš turgaus ką tik parnešusi kelis duonos kepaliukus, ar motina, rodanti dukrai klaidas siuvinyje.

Nepaisant kasdieniško siužeto, Chardino paveikslai žavūs ir iškalbingi. Jo persikas toks pat rausvas ir putlus kaip cherubinas, o austrių lėkštė ar citrinos griežinėlis – tikrai gundantys apetito ir juslingumo simboliai. Išskrosta ant kablo pakabinta raja primena jūrą, kurios bauginanti palydovė gyva buvo. Giliu raudoniū nukraujavę viduriai, melsvos gyslos ir balkšvi raumenys panašūs į polichrominės katedros navas. Tokia pat harmonija sieja ir daiktus: vienoje iš drobių jaukiai tarpusavy dera rausvi kilimėlio prie židinio atspalviai, adatų dėžutė ir verpalų

sruoga. Paveiksluose atsiveria pasaulis, kurį iškart atpažįsti kaip savą, neįtikėtinai ir stebuklingai žavų.

Proustas buvo įsitikinęs, kad susitikimas su Chardinu gali lemtingai pakeisti liūdnojo jaunuolio nuostatas.

Iš nuostabos apstulbusio regint šį daiktų prašmatnumą, ligi šiol matytą kaip banalybę, šias žavias gyvenimo scenas, iki tol laikytas be galo varganomis, šiuos įkvepiančius gamtos vaizdus, iki tol įsivaizduotus tokius nykius, paklausčiau jo: „Ar esi laimingas?“

Bet kodėl turėtų? Ogi todėl, kad Chardinas parodė, jog mus supančioje aplinkoje galima rasti – už visiškai menkutę kainą – be galo daug gražių dalykų, anksčiau sietų tik su rūmais ir princais. Čia nebesijauti išvartytas iš grožio karalystės ir nebepavydi gudriems bankininkams, besipuikuojantiems auksinėmis anglies žnyplėmis ir deimantais inkrustuotomis durų rankenomis. Nes galiausiai supranti, jog dailūs gali būti ir metaliniai, ir moliniai indai, kad paprastas molis yra toks pat gražus kaip brangieji akmenys. Proustas įsitikinęs, kad, pamačius Chardino drobes, džiaugsmo teiks ir vargani jo tėvų namai:

Žingsniuodamas po virtuvę sakysite: kaip žavų, kaip prašmatnu ir gražu – tarsi Chardino paveiksluose.